

Nr 225

Av herr Eliasson i Moholm m. fl., *angående brödsädsprisernas anpassning till förskjutningar på utlandsmarknaden.*

(Lika lydande med motion nr 180 i Första kammaren)

Jordbrukets prisregleringssystem enligt gällande sexårsavtal har under år 1961 i flera fall resulterat i sänkta priser till livsmedelsproducenterna, trots att de i prisavtalet ingående spärreglerna flera gånger utlöst höjning av importavgifterna. Orsaken härtill har varit, att de importpriser, som importavgifterna skulle höja till skydd för den inhemska produktionen, sjunkit snabbare än vad importavgifterna hunnit höjas. Höjningen har alltid måst komma i efterhand först sedan försämringen av världsmarknadspriserna eller stegringen av jordbrukets kostnader kunnat konstateras, och då har nya prisfall redan tillkommit på världsmarknaden. Klart är att spärreglernas utlösning av importavgifternas höjning dock inte varit betydelslös. Utan deras funktion hade prisbildningen på den svenska hemmamarknaden varit ännu oförmånligare ur jordbrukets synpunkt. En jämförelse mellan svenska och danska avräkningspriser till jordbrukarna under år 1961 ger besked på den punkten.

Klart är också att höjningen av importavgifterna genom spärreglernas utlösning komme att betyda prisförbättringar, som komme producenten till godo, om världsmarknadspriserna låge kvar på samma nivå, som när importavgiftshöjningen skedde. Ännu bättre bleve resultatet, om världsmarknadspriset steg efter en sådan höjning. Då skulle ett förbättrat prisläge stå kvar ända tills världsmarknadspriset stigit så högt, att spärreglerna utlöste en sänkning av importavgifterna. En stabilisering eller en sakta stegring av världsmarknadspriserna, som gissningsvis ansetts ligga inom möjligheternas gräns innevarande år, skulle då ge ett för livsmedelsproducenterna gynnsammare resultat.

Det är emellertid en av jordbrukets produkter, som enligt prisregleringssystemet inte nämnvärt påverkas av de höjningar av importavgifterna som med vissa månaders mellanrum enligt treprocentsregeln kan ske under ett års förlopp. Det är brödsäden, och då priset på denna är avgörande även för fodersädspriserna, beröres hela den saluförda spannmålskvantiteten av detta förhållande. I 1959 års prisregleringsproposition, som av riksdagen godkänts, anges att anpassningen av inlandspriserna för brödsäd till förskjutningarna på världsmarknaden sker i huvudsak årsvis. »Svensk

spannmålshandel» fastställer årligen före skörden inlösenpriser för vete och råg att gälla per den 1 april.

Inlösenförfarandet, som i prisregleringssystemet är speciell åtgärd för brödsäd och oljeväxtfrö, innebär givetvis ett betydande trygghetsmoment, som jordbrukets förhandlingsdelegation haft anledning att sätta stort värde på. Hur stort värdet blir i verkligheten beror dock på hur inlösenpriset, som fastställles före skörden, förhåller sig till den senare prisutvecklingen. Bedömningen av denna blir skönsmässig utan något säkert underlag och kan i olika lägen bli såväl till nackdel som till fördel för jordbruket.

Det inlösenpris som fastställdes för 1961 års skörd av brödsäd blev två öre lägre än föregående års. Även om ett öre av sänkningen berodde på brödsädens bidrag till det nya skördeskadeskyddet, anses det fastställda inlösenpriset allmänt bland jordbrukarna som en för jordbruket ogynnsam felbedömning. Med den betydelse spannmålsproduktionen har för det svenska jordbruket har detta blivit till stor nackdel. Vad man särskilt fäst sig vid är att höjningen av importavgifterna på brödsäd, sedan inlösenpriset fastställdes, inte medfört någon förbättring i priset till jordbrukarna. När inlösenpriset sattes var importavgiften för vete och råg 16,35 öre per kg. I september höjdes den till 18,35 öre och den 19 december till 20,40 öre. Det tycks inte heller ha varit sänkning av världsmarknadspriset på brödsäd utan på andra produkter, som utlöst treprocentsregeln hösten 1961. Vetepriset var i september ungefär 1,50 öre högre än i maj vid import av Manitoba 2.

Om det inhemska brödsädspriset kunnat påverkas av importavgiftshöjningen, hade prisläget för brödsäd varit ett helt annat än det nuvarande. Vi ställer dock inget yrkande om ett sådant arrangemang, då inlösenprissättningen ingår i sexårsavtalet, vars bestånd vi inte önskar ifrågasätta. Initiativ i sådan riktning bör enligt vår mening tillkomma jordbrukets förhandlingsdelegation. Vi har dock fäst oss vid formuleringen i prisregleringspropositionen att brödsädsprocentens anpassning till förskjutningarna på utlandsmarknaden *i huvudsak* sker årsvis. Logiskt måste detta betyda att det kan förekomma en anpassning som inte sker årsvis utan för delar av året. Oss veterligt har ingen sådan anpassning hittills skett, i varje fall inte innevarande regleringsår. Den borde dock kunna prövas. Inte minst i en situation som den nu rådande borde en sådan icke årsbunden anpassning ha varit betydelsefull.

Vi inser klart de svårigheter som föreligger vid en ändring av grunderna för ett fastställt inlösenpris. Visserligen torde inga större svårigheter föreligga för att retroaktivt överföra en prishöjning till leverantörerna, men sambandet mellan mjölpris och inlösenpris komplicerar naturligtvis situationen i fråga om sådan brödsäd, som levererats och förmalts, innan prisjustering skedde. Hade en prisjustering skett i samband med im-

portavgiftshöjningen i september, hade det dock inte rört sig om några stora saluförda kvantiteter. I tidigare prisregleringsskeden hände att inlösenpriset fastställdes långt efter det spannmålsleveranserna börjat. Det väckte missnöje bland jordbrukarna, men priserna kunde dock regleras i efterhand. Omöjligt bör inte vara att finna en sådan formel för den retroaktiva betalningen till jordbrukarna, att denna utan penningtillskott från annat håll kan gälla även sådan spannmål, som blivit förmald. Huruvida tillgängliga prisregleringsmedel kan användas till sådant ändamål undandrar sig vårt bedömande. Med vår motion avser vi endast att åstadkomma en undersökning av vilka möjligheter som föreligger för ett bättre ordnande av prissättningen på brödsäd.

Vi hemställer,

att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t begär omprövning av den tekniska utformningen av brödsädsprisernas anpassning till förskjutningar på utlandsmarknaden. Omprövningen förutsätter givetvis förhandlingar med jordbrukets förhandlingsdelegation.

Stockholm den 23 januari 1962

Rolf Eliasson

Einar Hægglom

Erik Eilsson
i Svalöv

Jöns Nilsson
i Bästekille

Lennart Stiernstedt

Carl Eric Hedin

Carl Östlund
